

Управління
школою

ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР МЕРЕЖІ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК МОН І АПН: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасна освіта сьогодні має активно сприяти формуванню нового громадянина, патріота незалежної України: духовного, толерантного, озброєного знаннями і навичками щодо оволодіння новою інформацією та її ефективним застосуванням на практиці впродовж життя.

На жаль, маємо зазначити, що нині спостерігається певне відчуження дітей та молоді від моралі, заперечення духовності.

Саме тому провідні науковці нашої держави стверджують, що акцент у педагогічній діяльності має бути перенесено на виховання, яке б доходило до серця й розуму кожного вихованця. Як зазначає академік В.Г. Кремень: „Для кожної освіченої людини є абсолютною істиною – без духовності суспільства не може бути”. Висловлене можна продовжити і доповнити словами видатного українського педагога В.О. Сухомлинського: „Якщо ви хочете, щоб молодь

тягнулась до знань, турбуйтеся про головні найважливіші джерела духовної культури – бібліотеки”. Адже бібліотеки є невід’ємною складовою освіти, джерелом знань. „Фонди бібліотек, – як підкреслив генеральний директор Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського О. Онищенко, – це те живильне середовище, з якого проростають освіта і наука”. Отже, на нашу думку, саме школа, сучасний вчитель та бібліотеки покликані утверджувати основи громадянина України.

У зв’язку з вищезазначеним АПН України, МОН велику увагу приділяють підвищенню фахового рівня вчителя, його освіти й самоосвіті. *І в цьому контексті Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського як структурна складова АПН України, головна бібліотека освітнянської галузі нашої держави, вбачає вище означене головним кредо у своїй діяльності.* Відомо, що як у підготовці вчительських кадрів, так і у подальшому повноцінному підвищенні їхнього фахового рівня важливе місце належить бібліотекам, що є структурними підрозділами установ і закладів, де

**Павла
РОГОВА**

Директор
ДНПБ України
ім. В.О. Сухомлинського, кандидат
історичних наук

Цією статтею колектив редакції вшановує 7-річну працю колективу ДНПБ та вітає усіх бібліотечних працівників освітньої галузі зі Всеукраїнським днем бібліотек

працюють або навчаються вчителі. Метою даних бібліотек на всіх етапах їхньої діяльності було, є і буде повноцінне і цілеспрямоване інформаційне забезпечення розвитку педагогічної науки, освіти і практики, інформаційна допомога педагогічним, науково-педагогічним кадрам у їх підготовці до здійснення оновленого навчально-виховного процесу в закладах освіти, систематичне підвищення їхнього фахового рівня, допомога педагогам і батькам у громадянському вихованні підростаючого покоління сучасної України, та і, певною мірою, всебічний розвиток самих педагогів та батьків як особистостей.

Усвідомлюючи зазначені вище завдання, колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та фахівці освітянських бібліотек держави, які діють вже 6 років в єдиній мережі, і які розбудувались у вкрай несприятливих умовах (розбалансована державна економіка, недостатність фінансування, відсутність професійних кадрів, невідповідна завданням матеріально-технічна база тощо), були натхненні ідеєю модернізації та реформування діяльності бібліотек освітянської галузі задля виконання своєї головної мети і завдань. Всіх надихала дійсність і те, що понад сто років освітяни і бібліотекарі мріяли про створення всеукраїнської педагогічної бібліотеки та мережі освітянських бібліотек, які були відсутні в загальнодержавній системі Радянської України поряд з іншими існуючими галузевими ме-

ЗАВДАННЯ ДНПБ

Новостворена державна бібліотека освітянської галузі з перших років діяльності мала вирішити низку завдань щодо свого функціонування:

- розбудувати ДНПБ як науково-дослідну установу з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства та інформатики, всеукраїнський науково-інформаційний центр освітянської галузі;
- сформувати національне галузеве книгосховище психолого-педагогічних документів у традиційному та електронному видах і надати доступ до нього через сучасні комп'ютерні технології;
- вивчити потреби освітян-практиків і науковців та організувати систему їх інформаційного забезпечення шляхом надання первинних і вторинних документів (бібліографічних, аналітичних, реферативних) як у традиційній, так і в електронній формі;
- об'єднати освітянські бібліотеки різних видів і типів в єдину мережу, спрямувавши її зусилля на формування інтегрованого всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу;
- сформувати на базі ДНПБ науково-методичний центр мережі освітянських бібліотек України з метою удосконалення їх діяльності.

Виконання таких глобальних завдань, що є об'єктом наукової й науково-методичної діяльності ДНПБ, стало можливим завдяки спільним зусиллям АПН України, дирекції та колективу бібліотеки.

ФОНДИ – БАГАТСТВО КОЖНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Головне багатство кожної бібліотеки – фонди. Вирішення проблеми його оптимальної повноти – це одне з найважливіших завдань книгозбірень різних типів і видів. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як головна бібліотека освітянської галузі України повинна мати для виконання своєї соціальної функції повноцінний ресурс вітчизняних і зарубіжних документів з психолого-педагогічних питань.

На 1.01.2006 р. фонд ДНПБ, який формується на різних носіях інформації: традиційних і електронних, налічує понад півмільйона примірників, 40% якого становить галузева література історичного, теоретичного і практичного характеру з питань педагогіки, освіти, психології, дефектології, суміжних наук, – книги, що видавались на території України, Росії, а також іноземна література багатьма мовами народів світу. Тут широко представлені універсальні та галузеві енциклопедії, довідники, словники, праці вітчизняних та зарубіжних педагогів, дисертації та автореферати дисертацій психолого-педагогічної тематики, видання установ АПН України, вузів держави, посібники для системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів з різних регіонів України, а також вітчиз-

(Продовження, початок на с. 51)

няні та іноземні періодичні видання (понад 300 назв) України, Росії та інших зарубіжних країн, що надходять щорічно.

Інформаційний ресурс всеукраїнської педагогічної книгозбірні універсальний за напрямом, але перевага в ньому надається фаховій літературі, тому у фонді ДНПБ його п'ята частина – підручники і навчальні посібники для середніх шкіл, програми і методичні матеріали як дореволюційної, так і сучасної школи. У фонді широко представлені підручники для шкіл різних типів і видів Російської імперії XIX – початку XX ст. Для надання інформаційної допомоги сучасним науковцям для підручникотворення та з метою розкриття своїх унікальних фондів колективом ДНПБ підготовлено і видано в традиційному та електронному видах посібник – „Підручники і посібники для початкової і середньої школи (1748 – 1917 рр.) з фондів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського”, який надійде у кінці 2006 року до освітянських, національних, державних та обласних бібліотек. 90 тисяч раритетних видань XVIII – початку XX ст., з фонду бібліотеки, а саме: прижиттєві видання українських і російських вчених (М. Ломоносова, К. Ушинського, В. Бехтерева, М. Пирогова, М. Корфа, С. Русовой, Т. Лубенця, І. Огієнка), енциклопедії, словники, колекції видань з питань педагогіки та освіти, дореволюційні підручники для гімназій, ліцеїв, унікальні дореволюційні періодичні педагогічні видання, а саме: „Вестник воспитания” (1840 – 1917), „Дошкольное воспитание” (1914 – 1917), „Журнал Министерства просвещения” (1835 – 1916), „Світло” (1910 – 1914) та ін. включені до Державного реєстру наукових об'єктів, яким надано статус національного надбання, у зв'язку з чим ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського отримала від держави чималу фінансову підтримку для забезпечення їхнього збереження, оцифрування та належного функціонування. З 2002 року ДНПБ отримує вітчизняний обов'язковий примірник усіх навчальних та навчально-методичних видань для закладів освіти різних типів і видів, наукових видань з питань педагогіки і психології мовою оригіналу на всіх видах носіїв інформації від 200 видавництва держави. Серед інших джерел надходження літератури до фонду ДНПБ – дари від освітянських закладів, інститутів АПН, видавництва, української діаспори США, Канади, Австралії, Франції, читачів-освітян, Українсько-американського фонду „Сейбр-Світло” тощо. Творча співпраця з елітою нашої держави та українцями з діаспори, закладена ще в Центральній освітянській бібліотеці (ЦОБ) – предтечі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, продовжується і сьогодні (див. вріз). Усього за семіріччя роботи бібліотеки дарів від українців з діаспори до фонду бібліотеки надійшло понад 5 тисяч книг. У 2003 році родина В.О. Сухомлинського передала бібліотеці архів та видання праць, що ви-

режами, і, нарешті, це здійснилося – такий центр є. Це – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського (далі по тексту – ДНПБ) (див. вріз на с. 51).

ПРО МЕРЕЖУ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК

Мережа освітянських бібліотек МОН та АПН України, яка вперше офіційно була створена в Україні і затверджена у відповідному документі, яку очолила ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, – **дев'ята у сім'ї національних та державних книгозбірень України, становить близько 23 тисяч книгозбірень.** Це бібліотеки навчальних закладів усіх рівнів (вузів педагогічного профілю, шкільні, ПТНЗ), Інститутів післядипломної педагогічної освіти (областей, міст), науководослідних установ АПН України, спеціальні педагогічні бібліотеки областей тощо. *Головною метою усіх цих бібліотек є створення галузевого інформаційного ресурсу та задоволення фахових інформаційних потреб науковців і практиків держави та надання доступу до світового інформаційного простору.* Колективом ДНПБ розроблено „Концепцію Державної науково-педагогічної бібліотеки України” (2000 р.), яка визначила стратегічні напрями діяльності бібліотеки і мережі з врахуванням світових і вітчизняних бібліотекознавчих досягнень та практичного досвіду. У „Положенні про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти

і науки України та АПН України” (2003 р.) представлено структуру даної мережі як невід’ємної складової національної системи освіти й загальної бібліотечної системи України, її основні завдання та напрями діяльності, систему науково-методичного забезпечення, державного управління та організаційно-правові аспекти функціонування. Вищезазначені документи розроблені в рамках фундаментального наукового проекту „Створення, становлення та розвиток мережі освітянських бібліотек України (X – XX ст.)” (науковий керівник П. Рогова, автор цієї статті), який і реалізовано ДНПБ протягом перших 5-ти років. Також у даному проекті розроблялися такі напрями: дослідження історії становлення і розвитку бібліотек освітянської галузі України, упровадження в їх діяльність нових інформаційних технологій, створення всеукраїнського інформаційного галузевого ресурсу, підготовка та видання методичних посібників для вдосконалення діяльності бібліотек мережі: шкільних, вузівських, бібліотек ІППО та ін. Так у рамках проекту вперше в Україні науковцями бібліотеки підготовлено і видано: збірники „Організаційно-управлінські документи освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України 2000-2005 рр.”, „Організація роботи бібліотеки загальноосвітнього навчального закладу” (2002), започатковано серію нау-

(Продовження, початок на с. 51)

дані у різних країнах світу видатного українського педагога В.О. Сухомлинського, що стало підґрунтям для відкриття в її структурі читального залу фонду Сухомлинського, в якому розмістилися подаровані 3393 примірники документів. Науковцями бібліотеки розпочата велика робота по пропаганді творчого надбання В.О. Сухомлинського та втіленню ідей великого педагога в практику навчальних закладів держави. Читальний зал фонду Сухомлинського є науковою лабораторією з вивчення педагогічної спадщини великого учителя-гуманіста. За значний внесок у розуміння і впровадження ідей Сухомлинського в освітній простір України у 2003 році ДНПБ України було присвоєно його ім’я.

НАУКОВІ ПРОЕКТИ БІБЛІОТЕКИ

Проблеми формування всеукраїнського галузевого ресурсу, його теоретичні, наукові та організаційні засади стали у 2006 р. об’єктом нового наукового проекту бібліотеки „*Теоретичні засади формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань педагогічної науки і освіти на базі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського*”, який буде здійснюватись впродовж з 2006-2010 років, і в якому будуть брати участь різні види бібліотек галузі, зокрема й шкільні.

Вагому роль у наданні доступу до кожного з видань, що є у фонді бібліотеки, забезпечує система каталогів та картотек як у традиційній, так і електронній формі. Але у суспільстві XXI століття, яке є століттям знань, найважливішим елементом його формування є інформаційно комунікативні технології. Тому з 2003 р. у ДНПБ створено локальну комп’ютерну мережу, розпочато формування електронного каталогу бібліотеки, відкрито Web-сайт бібліотеки, завдяки якому освітяни з усіх куточків України можуть знайти необхідну для своєї роботи інформацію.

Задля створення умов загальнодоступності інформації з психолого-педагогічної тематики та надання вторинної продукції науковцям і практикам, у 2003 р. колективом бібліотеки було розпочато фундаментальний науковий проект „*Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України*” (наук. керівник – канд. іст. наук Лутовина В. І.), який став логічним продовженням попередньої НДР. Проект розраховано здійснити впродовж 2003-2007 рр. У його завданнях вперше в Україні заплановано: розробити теоретико-методичні та організаційні засади системи забезпечення інформаційних потреб педагогічних, науково-педагогічних та бібліотечних кадрів освітянської галузі держави. Сформувати на базі ДНПБ і регіональних освітянських бібліотек систему інформаційної продукції в паперовому та електронному варіантах; експериментально дослідити ступінь задоволення інформаційних потреб педагогічних та науково-педагогічних кадрів існуючою в державі реферативною інформацією, ►

(Продовження, початок на с. 51)

сформувані галузевий сегмент реферативного представлення наукової літератури з психолого-педагогічних питань у загальнодержавному реферативному журналі „Джерело”.

В той же час актуальним для наймолодшої галузевої мережі бібліотек нашої держави є надання користувачам фактографічних та оглядово-аналітичних продуктів та послуг. Проблема ця є багатоаспектною. Найбільш значущим для її вирішення керівництво бібліотеки вважає належне фінансування, більш активне упровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність бібліотек галузі, наявність кадрів із відповідною фаховою підготовкою. Ці важливі питання знаходяться на стадії вирішення. Зокрема, реалізація останнього можлива шляхом організації на базі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського семінарів-практикумів для працівників освітянських бібліотек, що будуть займатися створенням реферативних та оглядово-аналітичних документів, із залученням до цього провідних спеціалістів вузів та бібліотек м. Києва.

На сьогодні розроблено науково-методичні засади участі ДНПБ у періодичних і продовжувальних галузевих виданнях, у загальнореферативній базі даних „Україніка наукова” й її паперовому варіанті УРЖ „Джерело” для реферативного відображення матеріалів у цих виданнях як це здійснюють сьогодні провідні бібліотеки нашої країни, зокрема, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна наукова медична бібліотека України та Державна наукова сільськогосподарська бібліотека України Академії аграрних наук України.

У ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у травні поточного року створено відділ науково-аналітичної обробки і поширення інформації у сфері освіти, постійне функціонування якого дасть можливість створювати не лише бібліографічні, а й фактографічні та критичні аналітичні огляди з актуальних психолого-педагогічних питань (Один з фрагментів роботи цього відділу можна уявити за матеріалами врізу на с.).

Сьогодні ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського відвідують понад 35 тисяч осіб щорічно: від школяра і студента – до науковця, академіка, які приїздять із різних куточків України. Серед користувачів ДНПБ – чимала кількість бібліотек, як національних, так і бібліотеки шкіл, ліцеїв, вузів. Для користувачів працюють шість читальних залів як у головному приміщенні бібліотеки, так і у філії. У головному приміщенні (вул. Берлинського, 9, м. Київ) розташовано такі читальні зали: загальний, дисертаційний, кабінету бібліотекознавства, Фонду В.О. Сухомлинського, документів іноземними мовами. У філії ДНПБ України, яка розташована в Київському будинку вчителя (вул. Володимирська, 57), діє загальний читальний зал та абонемент. До послуг читачів відкрито персональний, міжбібліотечний та нічний абонементи. З 2006 року у бібліотеці ►

ково-методичних посібників „На допомогу професійній освіті працівників освітянських бібліотек”, у якій підготовлені і видані методичні матеріали: „Анотування як процес аналітико-синтетичної переробки інформації”, „Планування та звітність бібліотеки Інституту післядипломної педагогічної освіти”, „Робочі таблиці ББК для шкільних бібліотек”, „Традиційні каталоги наукових бібліотек: організація, ведення й редагування”, „Формування інформаційної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів”, „Укладання друкованих каталогів книг із фондів бібліотек України, надрукованих гражданським шрифтом (XVIII – поч. XX ст.)” та ін. Підвищення кваліфікації бібліотечних працівників освітянських книгозбірень шляхом проведення всеукраїнських науково-практичних конференцій, семінарів, виїздів на місця, наданні поточних консультацій тощо – пріоритетний напрямок у науково-методичній роботі бібліотеки. Фахівці ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського з даного напряму відомі всій Україні. Спільно з Міністерством освіти й науки України, Інститутом психології ім. Г. С. Костюка АПН України ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського започатковано спеціальне професійне видання для підвищення кваліфікації шкільних бібліотекарів „Шкільна бібліотека плюс”.

Перший фундаментальний науковий проєкт завершився. У його здійсненні брала участь ве-

лика кількість освітянських книгозбірень, його підсумки були оприлюднені на Всеукраїнській науково-практичній конференції „Освітянські бібліотеки України. Історичні тенденції. Сучасний стан та перспективи розвитку”, яку провела ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у жовтні 2005 року. Найголовнішим результатом цього проекту є:

- розбудова ДНПБ України як всеукраїнського інформаційного центру галузі;
- створено систему бібліотек МОН та АПН України;
- визначено мету і завдання даної системи бібліотек і кожного виду бібліотек зокрема та визначено стратегічні шляхи їх розвитку;
- інформаційне забезпечення реформування та модернізації педагогічної науки, освіти і практики держави.

Якщо концептуальні засади функціонування освітянської мережі України як єдиної галузевої бібліотечно-інформаційної системи визначені у згаданих вище документах „Концепції...” та „Положенні...”, то заснована при Президії АПН України Бібліотечно-інформаційна рада АПН України, яку очолює віце-президент АПН України академік Савченко О.Я., аналізує, затверджує та спрямовує діяльність ДНПБ і мережі на виконання поставлених завдань.

Розробляючи спільно з АПН і МОН України шляхи інноваційного розвитку галузевої бібліотечної сис-

(Закінчення, початок на с. 51)

діє *медіацентр*, в якому надаються такі послуги: Інтернет, електронна пошта, сканування, можливість входження користувачів в електронні каталоги України і світу тощо. У медіацентрі можна скористатися повнотекстовими документами та дисертаціями й авторефератами з психолого-педагогічних питань в електронній формі та іншими документами на електронних носіях. На початку 2007 р. користувачам ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського буде надано доступ до її електронного каталогу.

В одній, і навіть в декількох статтях не можна висвітлити багатоаспектну діяльність всеукраїнської бібліотеки, скласти шану і подяку АПН України та її керівництву, колективу всеукраїнської книгозбірні, які разом пройшли за перші 7 років своєї діяльності нелегкий шлях становлення і розвитку. Тому зацікавлених запрошуємо завітати на сайт ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського (<http://www.library.edu-ua.net>), звернутись до публікацій співробітників бібліотеки, які друкуються на сторінках фахових журналів і у наукових збірниках. Web-сайт бібліотеки складається з більше ніж 100 сторінок з даними про структуру (відділи) бібліотеки, систему її каталогів і картотек, масові заходи; систематично щомісяця поповнюються інформацією рубрики, зокрема про нові надходження бібліотеки, нові інформаційно-бібліографічні видання з педагогіки як самої бібліотеки, так і інших бібліотек світу, про В.О. Сухомлинського, навігатор Інтернет-ресурсів з педагогіки й освіти у вітчизняному та світовому просторі, де подано понад триста джерел, тощо, подаються повні тексти покажчиків, виданих ДНПБ України. Створюваний до кінця 2006 р. інформаційний портал ДНПБ, забезпечить ще ширший доступ освітян як до власних ресурсів бібліотеки, АПН України, так і розміщених у мережах електронних інформаційних ресурсів нашої держави і світу.

Нині колектив ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, який складається з 140 осіб, усвідомлює зроблене і зосереджується на перспективних напрямках своєї діяльності. У своєму вітанні до першого ювілею бібліотеки президент АПН України В.Г. Кремень підкреслив, що така установа конче потрібна в умовах трансформації освіти, бо її багатогранна робота спрямована на повноцінне інформаційне забезпечення фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі України та надання їм доступу у світовий інформаційний простір.

Цю високу оцінку бібліотека заслужила тим, що вона дійсно стала за невеликий строк для освіти України авторитетною книгозбіркою, державним галузевим сховищем творів друку на всіх видах носіїв інформації, інформаційним, духовним і культурним центром, в якому науковці і практики мають доступ до надбань вітчизняної та світової педагогічної думки й практичних здобутків, щоб не тільки впроваджувати набуте в навчально-виховний процес, і виховувати істинних громадян України, а і нести кращі надбання національної науки і освіти на всесвітні терени.

ДНПБ Презентує КНИГИ ТАРАСА ГУНЧАКА

2 червня 2006 року у Будинку Центральної Ради (нині – Київський будинок вчителя) колективом ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського було проведено презентацію книг відомого українського науковця з діаспори в Америці, культурного і громадського діяча, доктора історичних наук, професора Ратгерського університету Тараса Григоровича Гунчака „Україна XX століття”, „Мої спогади – стежки життя”. Ці книги були видані у видавництві „Дніпро” впродовж 2005 року і, незважаючи на невеликий тираж (1000 примірників), надійдуть до багатьох бібліотек освітянської галузі України. Ця імпреза стала не тільки презентацією двох книг вченого, а всієї наукової і громадської діяльності Т. Гунчака – поборника національної справи, борця за незалежність України за межами України, науковця, який історично правдиво висвітлював болючі сторінки розвитку нашої держави. У презентації взяли участь визначні особистості України, які спільно з Тарасом Гунчаком виборювали незалежність країни, стверджували її демократичний розвиток:

На фото:
П. Рогова і П. Кононенко

І. Драч, І. Дзюба, М. Жулинський, Д. Павличко, М. Удовенко, О. Зінкевич, О. Скіпальський, Ю. Шаповал та ін. А провели її вєдучі – **Павла Рогова**, директор ДНПБ, та **Петро Кононенко**, директор Інституту українознавства МОН України. ►

теми, ДНПБ постійно наголошує на тому, що її майбутнє в інтеграції електронних інформаційних ресурсів наукових бібліотек галузі у зведений електронний каталог, забезпечення його багатоаспектного використання та входження даного каталогу до Національної системи електронних бібліотек; продукування вторинних документів з психолого-педагогічних питань як у традиційній, так і електронній формі. У зв'язку з цим архіважливим є створення на базі ДНПБ сучасного всеукраїнського галузевого центру з корпоративної каталогізації, формування повнотекстової галузевої бази даних, яка включатиме і наукову продукцію інститутів АПН України і вторинну інформацію ДНПБ України та інших наукових бібліотек держави. На регіональному (обласному) рівні педагогічні бібліотеки згідно з цією моделлю трансформуватимуться в сучасні науково-інформаційні центри з психолого-педагогічних питань.

Реформування, модернізація вітчизняної освіти та входження її в світовий інформаційний простір неможливі сьогодні без Інтернету, комп'ютерних технологій.

З метою вдосконалення діяльності освітянських бібліотек України науковцями бібліотеки було розроблено стратегію їх подальшого розвитку, а саме: три етапи комп'ютеризації бібліотек, на першому з яких рекомендовано розпочати активне запровадження у книгозбірнях Інтернету.

При невеликих фінансових витратах це відразу надасть доступ широкому загалу науковців і практиків галузі до інформаційних ресурсів з вітчизняного та світового інформаційного простору, до вторинної продукції та науково-методичних видань як ДНПБ, так і інших бібліотек держави. Водночас це забезпечить і залучення працівників бібліотек до світових інформаційних ресурсів, що позитивно вплине на їхній професійний рівень, а отже, на результати роботи. *Для інноваційного розвитку шкільних бібліотек держави у 2005 році науковцями ДНПБ було підготовлено проект „Концепції інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України”*, який у січні 2006 р. було затверджено Президією АПН України [7] та запропоновано МОН ввести в практику діяльності бібліотек ЗНЗ впродовж 2006 – 2010 рр. [8]. Науковцями ДНПБ в своїй роботі приділяється увага і соціальному захисту бібліотекарів, підготовці бібліотечних кадрів за інтегрованою спеціальністю “педагог-бібліотекар”, зокрема у Національному педагогічному університеті ім. М. Драгоманова, на базі якого так само, як і у ДНПБ майбутні фахівці проходять практику.

За весь період діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського зробила вагомий внесок у розвиток першого напрямку системи, а саме: по створенню вторинної продукції – бібліографічної, результати якої спрямовані

(Закінчення, початок на с. 56)

Академік Петро Кононенко зазначив, що в книгах Т. Гунчака – сотні достовірних історичних фактів та імен, які вписані автором в українське державотворення назавжди; в його книгах відображено безмежний український світ – це майже 20 мільйонів українців, розкиданих по 90 країнах світу. Т. Гунчак у своїх працях об’єднав їх мрії та надії. А головне, він побачив українство в контексті розвитку всього світу. «Я із впевненістю можу сказати: “Книги Тараса Гунчака „Україна ХХ століття”, „Мої спогади – стежки життя” – це літопис України, бо кожен абзац його книг, кожне речення – це раптом просвітлена наша історія», – наголосив ведучий. Проникнути в суть історії та узагальнити все – це особистісний дар визначного вченого. Всю творчість Т. Гунчака пронизує його дивовижна любов до України, українців і пророчий дар. Книги Т. Гунчака оптимістичні, вони демонструють, що нове виборюється волею, свідомістю народу – це головне, бо за цим стоїть глибоке серце Тараса Гунчака.

Всі учасники імпрези, висвітлюючи багатогранну діяльність вченого, зазначали, що життя Т. Гунчака є прикладом того, як боротися за Україну. Зокрема, Іван Дзюба підкреслив, що Тарас Гунчак був не тільки дійовою особою політичних процесів в Україні, він був безпосереднім учасником багатьох визначальних подій в Україні, зокрема, *ним засновано в США Фонд допомоги Україні*. “Роль Гунчака у набутті Україною незалежності надзвичайно велика, його діяльність і його книги – це жива історія”, – сказав насамкінець відомий український літературознавець. Ця думка звучала і в інших виступах гостей вечора.

Тарас Гунчак у своєму виступі зазначив: *„Завдання історика – висвітлювати минуле і пов’язувати його з сучасністю. Я це намагався послідовно здійснювати в усіх своїх працях, які написані на історичних фактах і документах, що знаходяться в закордонних архівах. А найголовніше – я через усе своє життя проніс синівське почуття до своєї Батьківщини – України, доля якої ятрить моє серце і з якою пов’язана моя наукова та культурна праця назавжди.”*

Дана імпреза стала логічною у низці подій, що відбувались як в історії України, так і в житті Тараса Гунчака, адже в цьому будинку Українська Центральна Рада затверджувала й виголошувала Універсали розвитку Української Народної Республіки, а Тарас Гунчак у сучасній Україні у своїх лекціях правдиво висвітлював ці вагомі сторінки історії нашої держави для вчителів шкіл з усієї України, для офіцерів Української армії, бібліотекарів освітянських бібліотек та всіх тих, кому небайдужа доля України і українців.

Від редакції

ПОЗНАЙОМТЕСЯ З ТАРАСОМ ГУНЧАКОМ БЛИЖЧЕ

Щоб для українського читача прізвище Тараса Гунчака стало не лише відомим, а і близьким, назовемо, *по-перше*, деякі з його праць, що демонструвалися на книжковій виставці, яку підготувала ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського, за назвами яких читач і сам відчує про що болить серце нашого земляка:

1. **Авторські праці:** Україна. Перша половина ХХ століття. (К.: Либідь, 1993); У мундирах ворога. (К., 1993); Симон Петлюра та євреї. (К., 1993) та інші видання, видані за кордоном французькою та англійською мовою.
2. **Як упорядника та наукового редактора:** Україна і Польща в документах. – 1918-1922. Ч.1, 2. (Нью-Йорк, Париж, Сідней, Торонто, 1983); Літопис Української Повстанської Армії. Т.6, 7. (Торонто, 1983); Українська суспільно-політична думка в 20 столітті. Документи та матеріали у 3-х томах. (Нью-Йорк, 1983). У 2002 році у Києві у видавництві „Дніпро” дане видання було розширено, доповнено і перевидано у 9-ти томах і 14 книгах і вийшло під назвою “Тисяча років української суспільно-політичної думки”.
3. Упродовж 8 років – з 1984 по 1992 рік – Т.Г. Гунчак працював головним редактором журналу „Сучасність” у Нью-Йорку.

По-друге, слід висвітлити позиції Тараса Григоровича відносно суперечливих подій і фактів української історії – тут ми обмежимося лише однією його заувагою*. «... я написав статтю „Пророка не чують на своїй землі”, яка з’явилась в газеті „День” (від 3 березня 2002 року), а тепер передрукована в книжці Україна Inkognita. У тій статті я писав: „...маю враження, що Україна, поза покладанням квітів біля пам’ятників Шевченку, не відчуває Шевченкових болів за українську людину, якій відібрали почуття особистої і національної гідності, прищепивши почуття неповноцінності, рабства і вислужництва. Похідною цих злидених почуттів є безмежна заздрість та недоброзичливість, яка відчувається на всіх рівнях української спільноти. Невже нічого не змінилось в нас від часу, коли Шевченко з болем в серці писав:

*Один на одного кують
Кайдани в серці. А словами,
Медоточивими устами
Цілюються і часу ждуть,
Чи швидко брата в домовині
З гостей на цвинтар понесуть?»*

Я озвучив Шевченка, але то був і мій викрик наболілої душі. Для балансу мушу сказати, що не тільки проблема українського суспільства, це, мабуть, вселюдський феномен, але мене боліло те, що я побачив в Україні.”

Бачити істину і виносити її на люди – в цьому весь Гунчак! Отакий він і є, наш сучасний Тарас Григорович ... Гунчак.

на допомогу науковцям і практикам галузі. Особливу увагу привертають підготовлені науковцями науково-допоміжні та рекомендаційні покажчики: „Сучасні освітні технології” (три випуски 1999 – 2003 рр.), „Загальноосвітня школа за роки незалежності (1991 – 2001 рр.)”, „Формування активної життєвої позиції молодого громадянина України”, „Гід з громадянської освіти в Україні”, „Професійна освіта України за роки незалежності (1991 – 2003 рр.)”, „Профільне навчання в старшій школі: шляхи розвитку” та ін. Уперше в Україні ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського започатковано підготовку та випуск біобібліографічних видань, які розміщені у 3-х серіях: „Видатні педагоги світу”, „Ювіляри АПН України”, „Академіки АПН України”. У межах даних серій вже видано понад тридцять посібників, зокрема, про Я. Корчака, В. Сухомлинського, президента АПН України В. Кременя та першого її президента М. Ярмаченка, академіків АПН України А. Богуш, І. Зязюна, Н. Ничкало та багатьох інших. Всі зазначені вище видання надсилалися до бібліотек ВНЗ, ІППО, національних та державних бібліотек, з ними можна ознайомитись на нашому Web-сайті. Вперше в Україні з 2002 року бібліотекою розроблено і видається щорічник „Календар знаменних і пам’ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки”, який надходить

*Тарас Гунчак. Мої спогади – стежки життя. – К.: Дніпро, 2005. – С.176.

до всіх освітянських закладів та установ, зокрема завдяки публікаціям у періодичних виданнях „Освіта України”, „Педагогічна газета”, „Шкільна бібліотека плюс”, „Директор школи, лицею, гімназії”, „Освіта” тощо [5; 6]. Вагомим доповненням до заходів з популяризації фондів з актуальних питань педагогіки та психології є щомісячний бюлетень „Нові надходження до Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В.О. Сухомлинського”. Протягом семи років підготовлено понад півсотні випусків цього видання, де знайшли відображення близько 20 тис. назв найбільш значних документів. Бюлетень подається на Web-сайт бібліотеки, друкується на сторінках вище зазначених фахових періодичних видань, а також надходить до всіх читальних залів ДНПБ України, Президії АПН України, інститутів системи АПН України.

Система інформаційного забезпечення має різні форми. *Створення циклів тематичних рекомендаційних бібліографічних списків* („Превентивне виховання”, „Школа здоров'я дітей”, „Особистісно орієнтоване навчання” та ін.), які висвітлюють актуальні питання реформування освіти і які також друкуються у фаховій пресі, *щорічна робота бібліографічних списків-супроводів навчально-виховного процесу в закладах освіти України* – це систематична робота науковців бібліотеки. *Здійснюється вибірково-рекомендаційне ін-*

формування (ВРІ) науковців АПН України. У бібліотеці постійно діють книжкові виставки з актуальних педагогічно-психологічних питань, проводяться семінари, педагогічні ради для освітян, відбуваються зустрічі з видатними педагогами, громадськими діячами як України, так і з-за кордону (див вріз на с. 56-58).

ЛІТЕРАТУРА

1. Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовт. 1999 р. № 2018 // Законодавство – бібліотекам України: Довідк. Вид. / Нац. парлам. б-ка України. – К., 2000. – Вип. 1: Загальні засади діяльності бібліотек. – С. 162.
2. Рогова П.І. Педагогічні бібліотеки України (II пол. XX – 20-ті рр. XX ст.): Дис... канд. іст. наук: 07.00.08 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство / П. І. Рогова; НАН України, НБУВ. – Захищена 18.11.04. – Затв. 15 грудня 20-04 р.; ДК № 26880. – К., 2004. – 265 с.
3. Рогова П.І. Організаційно-методичні проблеми становлення Центральної освітянської бібліотеки: (Досвід роботи за 6 р.) / П. Рогова // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 5. – С. 12–14; № 7. – С. 9–11.
4. Самборська М.О. Наукова бібліотека Інституту [педагогіки АПН України] / М. О. Самборська // Інститут педагогіки: погляд через роки... До 75-річчя від дня заснування Укр. н.-д. Ін-ту педагогіки: [36. ст.]. – К., 2002. – С. 200–203.
5. Букшина Т. Інформаційна діяльність спеціальної наукової бібліотеки / Т. Букшина // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 12 – С. 24–27.
6. Пономаренко Л. Інформаційне забезпечення галузі / Л. Пономаренко // Пед. газ. – 2005. – Берез (№ 3). – С. 8.
7. Концепція інформатизації бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України: Проект / Акад. пед. наук України. Держ. наук.-пед. б-ка України імені В.О. Сухомлинського; Наук. кер.: В.Ю. Биков, П.І. Рогова,; Відп. викон. Ю.І. Артемов. – К., 2004. – 12 с.
8. Рогова П., Артемов Ю. Перспективні напрями інформатизації бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України / П. Рогова // Бібл. вісн. Міжнародна наукова конфер. „Інтелектуальні інформац. технол. у бібліот. справі”. – 2005. – № 6 – С. 45–47.